

Din Tahsili Veren Müesseselerimizin Manevî Şahsiyeti

Hayreddin KARAMAN
İzmir Yük. İslâm Enst.
Öğrt. Üyesi

BİLİNDİĞİ üzere ferderde şahsiyet birini diğerinden ayıran manevi ve umûmî karakteristiklerin bütünüdür. Müesseseleri de yekdiğerinden ayıran manevî şahsiyetler vardır. Meselâ bu mânada meclisin, ordunun, camiin... manevî şahsiyetinden bahsedilir. Bu şahsiyet gözle görülmez, elle tutulmaz fakat manevî bir gerçektir. Sahibi olan müesese ile beraber hisedilir, sevilir, sayılır, korkulur... Ferd, yüce bir manevî şahsiyeti temsil eden müesseseye dahil olunca benliğinde değişiklik hisseder, başkalaşır, o manevî şahsiyeti temessül eder. Bir iki ay önce liseden mezun olan bir genç, meselâ Harbiye'ye girince oranın manevî şahsiyet potasında eriyerek yeniden şekillenmiş, farklı bir ferdi şahsiyet kazanmış olur.

Bir büyük binâ tasavvur ediniz; bir hafta önce otel iken boşaltılmış ve meclis binâsı haline getirilmiş olsun. Maddî unsurlarda önemli bir değişiklik olmamakla beraber, bu ismin şahsiyetine büründür bürünmez orası, içine girenlerin, önünden geçenlerin hattâ tasavvur edenlerin gözünde ve gönlünde büsbütün değişir, daha ulvî his ve hâtıraları tedâf eder hale gelir. Şu halde müesseselerin manevî şahsiyetinde maddî unsurlardan ziyâde — cemiyet içindeki fonksiyonu, mazisi, mensuplarının taşıdığı vasıflar gibi — manevî unsurların rolü vardır.

* * *

Resmen din tahsili (terbiye ve bilgisi) veren müesseseler Kur-

an kursları, İmam-Hatip Okulları, Yüksek İslâm Enstitüleri, İslâmî İlimler Fakültesi ve İlahiyat Fakültesidir. Bu yazımızda, Maârif Vekâleti'ne bağlı bulunan son dördünün manevî şahsiyetleri ile talebesinde bulunan ve bulunması gereken vasıflar üzerinde duracağız.

Halkımız, esefle kaydedelim ki kültür bakımından mütecanis değildir. Kesin taksim ve isimlerden kaçınarak söyleyelim: Bu müesseselerin —umûmî ve teker teker— manevî şahsiyetleri hakkındaki telâkki de kültür ve bilgi farklarına göre değişiktir. Dinî bilgisi bir takım menfi şekil ve örneklerle şartlanmış, mezkûr müesseseler hakkında da doğru bilgisi bulunmayan kimseler, meselâ, İmam-Hatip Okullarının ismini işittikleri zaman sağlı, sakallı, cüppeli, bereli, aşırı zayıf veya şişman, asık suratlı kimseleri; küflü ve ışiksiz odaları... belli belirsiz tasavvur eder ve bu tasavvurun ilhâm edeceği duygularla ürperirler. Bu okulları yakından tanıyan veya dini ve ona bağlı şeyleri sevmiş bulunan kimselere bu müesseselerin ilham edeceği duygular tabii daha başkadır. İlahiyat Fakültesi ve Yüksek İslâm Enstitülerini eserlerinden değil de isimlerinden tanıyanların, bu müesseselerin manevî şahsiyetleri üzerindeki duygu ve düşünceleri için de —aşağı yukarı— aynı şeyler söylenebilir.

Bunlar müesseselerimizin dışındaki olan halkımıza ait bazı tesbitlerin kısaca arzıdır. Bu müesseselere mensûp talebeye gelince onların da önce dışarda iken, sonra da okulların manevî havasına girdikten sonra duygu ve intiba-

ları farklıdır. Yıllardır bu okullarda talebe ve öğretmen olarak bulunuyor, bir kısmı hakkında da mensuplarından bilgi alıyoruz. Bunlara dayanarak diyebiliriz ki umûmiyetle talebe bu müesseselerde aradığını bulamamaktadır. Buralarda aradığını bulamayan talebenin bir eksiklik ve tatminsizlik duygusuna kapılacağı, tatmin ve ikmâl için okul dışına taşacağı, dışardaki tesirler çeşitli ve kontrolsüz olacağından bunun da birçok problemler doğuracağı tabiidir.

Müşahede ve kanâatimize göre durum bu olunca mezkûr müesseseleri aslında çok ulvî olan «manevî şahsiyetleri»ne kavuşturabilmek için ve böylece maddî kalkınmamızın, milletçe mutlu olmanın da şartlarından biri olan «dini irşâd» fonksiyonlarını hakıyla ifâ edebilmelerini sağlamak için devlete, bu müesseselerin idareci ve hocalarına ve nihayet talebesine mühim vazife ve mesuliyetler düşmektedir.

* * *

1. Hükümetler bu öğretim ve eğitim dâhî peşin hükümlerden, politik düşüncelerden uzak, önemli bir memleket meselesi olarak, ciddiyetle ele almalıdır. Ne yazık ki bugüne kadar tutulan yol bu olmamıştır. Meselâ:

a — Yıllardan beri asistan kadrosu yerilmediği ve ehliyetli öğretmen yetiştirmek için başka tedbirler de alınmadığı halde Yüksek İslâm Enstitülerinin sayıları artırılmış, —akademileştirmek bir yana — bu yüksek okullar orta öğretim seviyesine yaklaştırılmıştır.

b — İmam-Hatip Okullarının orta kısımları (I. devreleri) kapatılırken sözde tevhid-i tedrisat, eğitimde birlik prensipleri ve tek tip orta okul projesine dayanılmıştır. Halbuki bu okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bulunduğu göre tevhid-i tedrisatın ihlâli bahis mevzûu olamazdı. Eğitimde birlik ilkesine gelince: Önce birleşilecek millî-manevî esasların iyi tesbit edilmesi, sonra bütün maârif müesseselerinin, köklü bir reform ile bu birliği tesis edecek hale getirilmesi gerekirdi. Bu yapıldıktan sonra eğer İmam-Hatip Okullarındaki

egitim ve öğretimin aksak tarafları tesbit edilirse, orta kısmını kapatmak gibi garip bir tasarruf yerine programları gayeye uygun hale getirilmeli idi.

Şunu da unutmamak gerekir ki dev-lis, dev-geç gibi kuruluşlar ile eşkiya gürühu, din tahsili veren okulların bünyesinden çıkmamıştır. Şu halde Türk milletini seven, mâzisini sayan, onun yüce vasıflarını zedelemeyen, kültürünü dejenere etmeden muâsir medeniyet seviyesine gelmesini hedef edinen vatandaşlar yetiştirmek gaye ise ve bu esaslarda birlik temin edilmek isteniyorsa — İmam-Hatip Okullarından önce — diğer bütün maârif müesseselerine reformcu bir nazarla yönelmek ve el atmak gerekecektir.

c — Öğretmen okulları, Kız Sanat okulları hâlâ ilkokullara dayalı iken ve İmam-Hatip okulları bunlardan daha ziyade hususiyet taşıırken — on, onbeş yıl içinde, tedricen ve plânlı bir şekilde yapılacak — işe derhal bu okullardan başlamak normal olmasa gerekir.

d — İmam-Hatip Okulu mezunları için üniversitenin uygun bölümlerinin — hattâ İlahiyat Fakültesi'nin — kapıları hâlâ kapalıdır. İlkokuldan sonra yedi yıl tahsil gören, meslekî dersler yanında kuvvetli bir müsbet ilim kültürü alan bu memleket çocuklarını üniversite bünyesine sokmamak memleketin zararına, millî birlik ve beraberliğin aleyhine bir davranıştır.

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Maksadımız, yukarıda sözünü ettiğimiz «politik düşüncelerden, peşin hükümlerden uzak, ciddiye... ele alma» teklifimize bazı deliller sunmaktır; bu da hâsıl oldu sanırım.

İDARECİ VE HOCALAR :

2. Dini tahsil müesseselerimizin idareci ve hocaları, manevî şahsiyet mevzûunda en büyük pay ve mesuliyeti taşıyan kişilerdir. Onların millet ve memleket sevgileri, ilim ve ehliyetleri, yurdun maddî ve manevî kalkınmasında rol alacak bir irfan ordusunu yetiştirme heyecanları, iman ve ümitleri ne kadar mevcut ve kuvvetli ise bu müesseseler de o kadar mevcut, kuvvetli

ve ulvidir. Küçük hesapları bir tarafa atmak, okullarımızın gayeye en uygun hale gelmesini ilk ve son hedef edinmek mecburiyetindeyiz.

TALEBE :

3. Bu müesseselerde aradığını bulamadığı için dışarıya uzanan, yuvasına sırtını dönen, bazı komplekslerin esiri olarak mesleğini gizleyen, parçalanıp zayıflayanlar var; işte bilhassa onlara sesleniyorum: Kardeşlerim! Sizler çok ulvî bir hedefe yönelerek denize açılmış bir gemidesiniz. Hedefin ulviliğini bildiğiniz veya bilenlerin tesiri altında kaldığınız için gemiye bindiniz. Binince gördünüz ki gemi yavaş seyrediyor, aksayan işler var, kılavuzu, kaptanı, tayfaları zayıf... Bu durumda iki yoldan birini tutabilirsiniz: Birincisi elbirliğiyle gemiyi ıslâh etmek, eksikleri gidermek ve aradığınızı bulacak hale getirmek. İkincisi belki daha konforlu ve sür'atli bir gemi bulurum ümidiyle işi gücü bırakıp etrafa bakmak veya birer ikişer suya atlamak. Şimdi soruyorum: Siz hangi yolu seçiyorsunuz? Eğer ikincisi ise milletin varını yoğunu sarfederek meydana getirdiği ve ümit bağladığı bu ulvî yuvaları ölüme terk ediyor, daha iyisini de yapmıyorsunuz demektir. Birinci yolu seçiyorsanız size zafer müjdesi veriyorum; önünüzde çok mükemmel bir örnek var: Her şeylerini Mekke'de bırakıp yalnız iman, ümit ve sevgileriyle Medine'ye göçen ilk müslümanları hatırlayın. Sıfatı âlemlere rahmet bir peygamber olan zâtın aç karnına mescid binasına taş taşıdığını, savunma hendeği kazılırken kazma salladığını, daha dün sıfatları büyük tüccar, asil kişi olan Ebu-Bekir, Ömer, Osman, Abdurrahman, Musab gibi zevâtın da aynı şekilde davrandıklarını unutmayın. Biliyorsunuz sonunda öyle bir ümmet ve devlet doğdu ki asırlarca onun manevî şahsiyeti mazlumlara aman, zâlimlere yaman oldu.

Siz mensûb olduğunuz büyük milleti düşünür, dokuzyüz bu kadar yıldır karış karış fethederek vatanlaştırdığı, çiftini bırakıp silâhına, silâhını bırakıp kalemine sarılarak geliştirip koruduğu şu

mübârek vatanın geleceğini size emanet ettiğini unutmaz; uzayan saçları, kalçalarını dışarı uğratan dar pantolonlarıyla sokaklara dökülen gençleri görüp istikbâl hakkında ümitsizliğe kapıldıkça — onlara da iyi, güzel ve doğrunun rehberi olacak bir nesil diye — size bakıp yeniden ümitlendiğini hatırlarsanız başaramıyacağınız iş, aşamıyacağınız engel yoktur. Sizin müesseselerinize yönelmeniz, onların ulvî olan manevî şahsiyetlerini korumak için titizlik göstermeniz, istikametinizden aslâ yüz çevirmemeniz ve bilhassa örnek davranış ve eserleriniz... yakın ve uzak çevrenizi tesiri altına alacaktır. O zaman dışardakilerin size bakışı değişecek, hocalarınız daha bir şevkle çalışacak, ilim ve ehliyet hâkim, cehalet mağlûb ve mahkûm hale gelecek, size uzanmak isteyen kötü niyetli eller yeisle geri çekilecektir.

Kardeşlerim, siz bütünleşmek mecburiyetindedesiniz! Önce din tahsili veren müesseselerin talebe ve mezunları olarak, sonra da yarının ümidi olan bütün gençlik olarak... Kitaplarda, dedi-kodu yerlerinde, iri, ufak kimselerin, kalem ve dillerinden saçılan mikroplara karşı muâfiyet kazanacak, birliğinizi bozmayacaksınız. «Yeminli Enstitü mezunları diyânetten İlahiyat mezunlarını temizleyeceklermiş.» denilecek, «Yeminli İlahiyatlılar din eğitimi sahasından Enstitüleri atacakmış.» denilecek ve daha nice iftiralar, propagandalar yapılacak; sizler kendinizden emin olduğunuz müdetçe bu fitne ve fesad tohumlarına gönlünüzde yer vermeyecek, yeşerme hakkı tanımayacaksınız.

Kuvvetli ve müstakil bir şahsiyet, iyi ahlâk, insanlık sevgisi, ilim, her sınıf insanı irşâd heyecanı, tevâzu, merhamet ve bilhassa birlik-beraberlik prensibi şiarımız olacaktır. Başka bir isimle değil, yalnız müessesenize bağlı bir isimle anılacak, aranacak, sevinecek ve sayılacaksınız.

* * *

«Hepiniz birden Allah'ın ipine sınıksız sarılın, ayrılmayın...» (Alî-İmrân: 3/139)

(Devamı sh. 56'da)